

การบริหารงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในสถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ :  
พรรณนะของผู้บริหารห้องสมุด

**หนังสืออ้างอิง  
ใช้เฉพาะในห้องสมุด**

สุจิตรา การเจริญดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

20 ต.ค. 2546

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

169978

มิถุนายน 2546

ISBN 974-352-370-7

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา  
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร  
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เจลิยว พันธุ์สีดา)

..... กรรมการ

(ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เจลิยว พันธุ์สีดา)

..... กรรมการ

(ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนงค์ วิเศษสุวรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของ  
มหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่..17..เดือน..มิถุนายน..พ.ศ.2546.....

## ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาและได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดี  
ยิ่งจาก ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาควบคุมดูแลเอา  
ใจใส่ รวมถึงสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำและชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งตรวจ  
แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ โดยละเอียดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่าง  
สูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.เจลิยว พันธุ์สีดา และ ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร ที่กรุณารับ  
เป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณ รศ.ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ และผศ.ดร.  
อนงค์ วิเศษสุวรรณ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง  
ไปได้ดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์  
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์  
ประสาทวิชาความรู้ ปัญญาและประสบการณ์แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ไปใช้ในการ  
ดำรงชีวิตในสังคมได้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณปู่ คุณย่าที่มอบความรักและทุนทรัพย์ในการศึกษา  
คุณพ่อ คุณแม่ที่มอบความรักและเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี น้องชายที่คอยช่วยเหลือ ตลอดจนขอ  
ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์สำหรับคำ  
แนะนำดีๆ

“การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา จากบัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยบูรพา ปี พ.ศ. 2545”

สุจิรา การเจริญดี

“การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา  
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ปี พ.ศ. 2545”

43911857 : สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

คำสำคัญ : การบริหารงานห้องสมุด/ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา/มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ/ผู้บริหารห้องสมุด

สุจิตรา การเจริญดี : การบริหารงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในสถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ :

ทัศนคติของผู้บริหารห้องสมุด (ACADEMIC LIBRARY ADMINISTRATION AS AUTONOMOUS

UNIVERSITIES : ATTITUDES OF ACADEMIC LIBRARY EXECUTIVES) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:

ขวัญชนิต พิศาลพงศ์, D.A., เฉลียว พันธุ์สีดา, อ.ม., นางเยาว์ เปรมกมลเนตร, Ph.D. 125 หน้า. ISBN 974-352-370-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และการหารายได้ให้แก่หน่วยงาน และเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีต่อการบริหารงานห้องสมุดในสถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และการหารายได้ให้แก่หน่วยงาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) และข้อคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t - test)

#### ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีทัศนคติเห็นด้วยต่อข้อคำถามในการบริหารงานห้องสมุดในสถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และด้านการหารายได้ให้แก่หน่วยงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีทัศนคติแตกต่างจากผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในรายชื่อ ความต้องการบุคลากรในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการคอมพิวเตอร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เพิ่มขึ้น และบุคลากรอาจได้รับสวัสดิการลดลง
3. ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีทัศนคติแตกต่างจากผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในรายชื่อ เน้นการประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างชัดเจน และห้องสมุดต้องเน้นให้บริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์มากขึ้น
4. ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกรายชื่อ
5. ด้านการหารายได้ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีทัศนคติแตกต่างจากผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในรายชื่อ การเก็บค่าเช่าให้บริการจากบุคคลภายนอก การให้เช่าสถานที่เพื่อจัดกิจกรรม การจัดบริการเข้าปกเย็บเล่ม ด้านการจัดบริการขายสินค้า และการจัดบริการถ่ายเอกสาร

43911857 : MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE ; M.A. (LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORD : LIBRARY ADMINISTRATION/ACADEMIC LIBRARY/AUTONOMOUS UNIVERSITY/LIBRARY EXECUTIVE

SUJIRA KARNJAROENDEE : ACADEMIC LIBRARY ADMINISTRATION AS AUTONOMOUS UNIVERSITIES : ATTITUDES OF ACADEMIC LIBRARY EXECUTIVES. THESIS  
ADVISORS: KWANCHADIL PHISALPHONG, D.A., CHALEO PANSIDA, M.A., NONGYAO PREMAMOLNETR, PH.D., 125 P. ISBN 974-352-370-7

The purpose of this study were 1) to investigate the opinions of university library executives on library administration as autonomous universities in the areas of personnel administration, budget administration, library cooperation and income earning ; 2) to compare the opinion of the executives of government university libraries and those of autonomous university libraries. The populations used in this study consisted of 219 executives from government university libraries and autonomous university libraries. The instrument utilized was a five – level rating scale questionnaire and open – ended questions. The statistical devices used in analysing the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation , and t – test.

The results of the study were :

1. Government university library executives and autonomous university library executives agreed at high level with the items of the library administration of autonomous universities in terms of personnel administration, budget administration, library cooperation and earning income.
2. There were statistically significant differences in the opinion of the executives regarding personnel administration in terms of the increasing needs of personnel in bachelor' s degree majoring in Computer Science, Information Technology, and Library and Information Science and also the decreasing of social welfare of employees.
3. There were statistically significant differences in the opinion of the the executives regarding budget administration in terms of the assessment of budgeting, and emphasis on offering more fee - based information services.
4. There were no statistically significant differences in the opinion of executives regarding library cooperation in all items.
5. There were statistically significant differences in the opinion of executives regarding income earning in terms of the income from library - entering fee of external users, rental fee for library areas, book covering and binding services, merchandise selling, and also photo-copying service.

# สารบัญ

หน้า

|                         |   |
|-------------------------|---|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....    | จ |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... | ฉ |
| สารบัญ.....             | ช |
| สารบัญตาราง.....        | ฅ |
| สารบัญภาพ.....          | ฉ |

## บทที่

|                                                                                           |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1 บทนำ.....                                                                               | 1  |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....                                                       | 1  |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....                                                              | 4  |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย.....                                              | 4  |
| ขอบเขตของการวิจัย.....                                                                    | 5  |
| ข้อจำกัดของการวิจัย.....                                                                  | 5  |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                                                                      | 5  |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                                     | 7  |
| มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....                                                             | 7  |
| การบริหารงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....                                                   | 33 |
| การบริหารงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเมื่อเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัย<br>ในกำกับของรัฐ..... | 40 |
| การหารายได้ของห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....                      | 41 |
| ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....                  | 42 |
| งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                                                | 47 |
| 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....                                                              | 52 |
| ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....                                                         | 52 |

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....  | 57  |
| การหาคุณภาพเครื่องมือ.....               | 58  |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....                 | 58  |
| การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....         | 59  |
| 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....              | 60  |
| การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....         | 60  |
| สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... | 60  |
| ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                | 61  |
| 5 สรุปและอภิปรายผล.....                  | 88  |
| สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....            | 88  |
| อภิปรายผล.....                           | 91  |
| ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....               | 102 |
| แนวทางการวิจัยในอนาคต.....               | 103 |
| บรรณานุกรม.....                          | 104 |
| ภาคผนวก.....                             | 109 |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย.....               | 125 |



## สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

|    |                                                                                                                                              |    |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1  | บุคลากรของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาแบ่งตามภาระงาน.....                                                                                     | 22 |
| 2  | ตำแหน่งงานสายปฏิบัติการของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาแบ่งตามระดับการศึกษา.....                                                               | 22 |
| 3  | รายละเอียดของเกณฑ์ที่ใช้ตรวจสอบและประกันคุณภาพของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา.....                                                            | 24 |
| 4  | จำนวนผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.....                                                                                                   | 53 |
| 5  | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด.....                                                           | 61 |
| 6  | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง.....                                                                     | 62 |
| 7  | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามอายุ.....                                                                        | 63 |
| 8  | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา.....                                                               | 64 |
| 9  | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา.....                                                                    | 65 |
| 10 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งบริหาร.....                                           | 66 |
| 11 | จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.....                                                                             | 67 |
| 12 | จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับประจำปี 2545.....                                                                         | 68 |
| 13 | จำนวนและค่าร้อยละเปรียบเทียบงบประมาณของห้องสมุดประจำปี 2544 กับปี 2545.....                                                                  | 71 |
| 14 | แหล่งที่มาของงบรายได้.....                                                                                                                   | 73 |
| 15 | ทรรศนะของผู้บริหารห้องสมุดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานห้องสมุดเมื่อมหาวิทยาลัยเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล..... | 74 |
| 16 | ทรรศนะของผู้บริหารห้องสมุดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานห้องสมุดเมื่อมหาวิทยาลัยเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงบประมาณ..... | 75 |
| 17 | ทรรศนะของผู้บริหารห้องสมุดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานห้องสมุดเมื่อมหาวิทยาลัยเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการหารายได้.....       | 77 |

|    |                                                                                                                                                                                                                |    |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 18 | พรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานห้องสมุดเมื่อมหาวิทยาลัยเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด.....                                                          | 78 |
| 19 | พรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานห้องสมุดเมื่อมหาวิทยาลัยเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในด้านอื่น ๆ.....                                                                             | 79 |
| 20 | เปรียบเทียบพรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในการบริหารห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล.....                  | 80 |
| 21 | เปรียบเทียบพรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในการบริหารงานห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงบประมาณ.....               | 82 |
| 22 | เปรียบเทียบพรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในการบริหารห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการหารายได้.....                        | 84 |
| 23 | เปรียบเทียบพรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐห้องสมุดในการบริหารห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด..... | 86 |
| 24 | เปรียบเทียบพรรณษะของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐห้องสมุดในการบริหารห้องสมุดเมื่อเข้าสู่สถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านอื่น ๆ .....                    | 87 |

## สารบัญญภาพ

ภาพที่

หน้า

|   |                                                                                                        |    |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1 | ระบบงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....                                                                        | 37 |
| 2 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามหน่วยงาน<br>ที่สังกัด.....                 | 61 |
| 3 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง.....                               | 62 |
| 4 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามอายุ.....                                  | 63 |
| 5 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามระดับการ<br>ศึกษา.....                     | 64 |
| 6 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา....                               | 65 |
| 7 | จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตาม<br>ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งบริหาร..... | 66 |